

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Bevoegdheidenschema 24 – Financieel verkeer

Bevoegdheidenschema 24 Financieel verkeer

Februari 2021

Nationaal toezicht

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
1. Toezicht			
1a. Systeemtoezicht en prudentieel toezicht: preventie van systeemrisico en optreden bij dreigende systeemcrises, toezicht op financiële ondernemingen en betalingsverkeer	1a. De Nederlandsche Bank (DNB)	1a. Art. 3 lid 2 (systeemtoezicht) en Art. 4 lid 1 en 2 (toezicht op financiële ondernemingen en betalingssystemen) Bankwet 1998 Prudentieel toezicht: Art. 1:24, 1:28 lid 2, 1:29 lid 4 Wft	1a. DNB heeft afspraken gemaakt met de sector over preparatie en respons. Zie over instrumenten voor crisismanagement en over de relatie DNB-minister, kamerstukken II, 2003/04, 28 122, nr. 18, en 2006/07, 28 122, nr. 21. Over toezicht, zie ook Kamerstukken II 2003/04, 29 708, nr. 3, p. 29.
1b. Gedragstoezicht: toezicht op financiële markten	1b. Autoriteit Financiële Markten (AFM)	1b. Art. 1:25, 1:29 lid 4 Wft	
2. Handhaving	2. DNB en AFM	2. Art. 1:75 -1:88 Wft	2. Mogelijke maatregelen: geven van aanwijzingen, verplichten aanpassingen aan juridische of operationele structuur van instelling, vervangen van leidinggevendenden, aanstellen curator of bewindvoerder, bestuursdwang.
3. Tijdelijke algemeen verbindende voorschriften vaststellen in het belang van de stabiliteit van het financiële stelsel	3. DNB en AFM	3. Art. 1:28 lid 2 en 3, 1:29 lid 4 Wft	3. Art. 1:28 lid 2 en 3, Art. 1:29 lid 4 Wft zijn ingevoegd bij een wijzigingswet vanwege de 'kredietcrisis', zie Kamerstukken II 2008/09, 31 724, nr. 3. Zie ook een uitgave van DNB: In het spoor van de crisis, Achtergronden bij de financiële crisis, 2010.

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
			De minister van Financiën heeft een intrekingsbevoegdheid (indien de voorschriften naar zijn oordeel in strijd zijn met de wet, een verdrag, een bindend besluit van een volkenrechtelijke organisatie of een onredelijke belasting voor de financiële markten tot gevolg hebben).

Europees toezicht

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
1. Prudentieel toezicht: toezicht op significante banken	1. De Europese Centrale Bank (ECB)	1. Art. 4 verordening (EU) Nr. 1024/2013 van de Raad van 15 oktober 2013 waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid inzake het prudentieel toezicht op kredietinstellingen (pbeu 2013, L 287)	1. Voor Nederland betreft dat ING, ABN AMRO, Rabobank, de Volksbank (voorheen SNS Bank), Nederlandse Waterschapsbank en de Bank Nederlandse Gemeenten.
2. Handhaving	2. Idem	2. Art. 1:76 -1:88 Wft	2. Mogelijke maatregelen: geven van aanwijzingen, verplichten aanpassingen aan juridische of operationele structuur van instelling, vervangen van leidinggevenden, aanstellen curator of bewindvoerder, bestuursdwang.

Afwikkeling banken en beleggingsondernemingen

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
			<p>De afwikkelingsdoelstellingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. de continuïteit van kritieke functies garanderen B. significante nadelige gevolgen voor de financiële stabiliteit vermijden, met name door besmetting, onder meer van de marktinfrastructuur, te voorkomen en door de marktdiscipline te handhaven C. overheidsmiddelen beschermen door het beroep op buitengewone openbare financiële steun zoveel mogelijk te beperken D. beschermen van depositanten die onder Richtlijn 2014/49/EU vallen en van beleggers die onder Richtlijn 97/9/EG vallen E. de gelden en activa van cliënten beschermen.
1. Minder significante banken en beleggingsinstellingen	1. Nationale resolutie autoriteit (NRA: DNB)		1. Het onderscheid naar significantie ligt ten grondslag aan de toezichtverdeling tussen de ECB en de nationale toezichthouders. Minder significante banken en beleggingsondernemingen vallen onder het toezicht van DNB.
1a. Verkoop van een Onderneming	1a. Idem	1a. Art. 3a:28 Wet op het financieel toezicht	1a. DNB kan activa, passiva en andere eigendomsinstrumenten overdragen aan een derde die geen overbruggingsinstelling is.

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
			De instelling kan ook in zijn geheel aan een derde worden overgedragen. Instemming van de aandeelhouders is geen vereiste.
1b. Oprichting van een Overbruggingsinstelling	1b. Idem	1b. Art. 3a:37 Wet op het financieel toezicht	1b. De Staat of DNB kan een overbruggingsinstelling oprichten die activa, passiva, rechten of andere eigendomsinstrumenten als overnemer onder zich houdt totdat een andere persoon deze van de instelling overneemt. Instemming van de aandeelhouders is geen vereiste. Afwijking van het vennootschaps- en effectenrecht is toegestaan.
1c. Afsplitsing van activa	1c. Idem	1c. Art. 3a:41 Wet op het financieel toezicht	1c. DNB kan activa, passiva en rechten afsplitsen en overdragen aan een 'bad bank'; een entiteit die probleemvolle activa van banken beheert om deze op de meest rendabele manier af te wikkelen.
1d. Bail-in	1d. Idem	1d. Art. 3a:44 Wet op het financieel toezicht	1d. DNB kan passiva verminderen of geheel of gedeeltelijk omzetten in rechten op nieuw uit te geven kernkapitaalinstrumenten of eigendomsinstrumenten. Dit instrument kan tevens worden toegepast op passiva van een overbruggingsinstelling, een bad bank of een verkrijger die geen overbruggingsinstelling is.
2. Significante banken en beleggingsinstellingen	2. Single Resolution Board (SRB)		
2a Verkoop van een Onderneming	2a. Idem	2a. Art. 38 Banking Rescue and Resolution Directive;	

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
		Art. 24 Single Resolution Mechanism Regulation	
2b. Oprichting van een Overbruggingsinstelling	2b. Idem	2b. Art. 40 Banking Rescue and Resolution Directive; Art. 25 Single Resolution Mechanism Regulation	
2c. Afsplitsing van activa	2c. Idem.	2c. Art. 42 Banking Rescue and Resolution Directive; Art. 26 Single Resolution Mechanism Regulation	
2d. Bail-in	2d. Idem.	2d. Art. 43 Banking Rescue and Resolution Directive; Art. 27 Single Resolution Mechanism Regulation	

Financiële ondernemingen met zetel in Nederland

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
A. Treffen onmiddellijke voorzieningen	Minister Financiën	Art. 6:1 Wet op het financieel toezicht	Ter bescherming van de stabiliteit van de financiële sector kan de minister in afwijking van wet- en regelgeving onmiddellijke voorzieningen treffen. Gebruikmaking van deze bevoegdheid zal samenhangen met de hieronder genoemde bevoegdheid tot onteigening. Deze bepaling zal enkel worden toegepast indien het Europees-rechtelijke afwikkelingsregime ten aanzien van banken en beleggingsondernemingen geen

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
			soelaas biedt. Deze voorzieningen kunnen als doel hebben om te voorkomen dat de leiding van de financiële onderneming de effectiviteit van mogelijke financiële overheidssteun doorkruist, of ze zijn er juist op gericht de noodzaak van de inzet van financiële steun (en daarmee een beroep op de algemene middelen) zo veel mogelijk te voorkomen. (TK 2014/15, 34 208, nr. 3, p. 50 / 51.)
B. Onteigening	Minister Financiën	Art. 6:2 Wet op het financieel toezicht	Ter bescherming van de stabiliteit van de financiële sector kan de minister in afwijking van wet- en regelgeving besluiten tot onteigening van vermogensbestanddelen van een financiële onderneming. Deze bepaling zal enkel worden toegepast indien het Europeesrechtelijke ontwikkelingsregime ten aanzien van banken en beleggingsondernemingen geen soelaas biedt. NB. In 2018 zal er ook voor verzekeraars een nationaalrechtelijk ontwikkelingsregime gaan gelden (TK 2017/18, 34 842.)

Kredietbeperking en bankenmoratorium

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
1. Invoering vergunningstelsel inzake verlenen van kredieten en inzake het beschikken over openstaande kredieten	1. Minister Financiën	1. Art. 3 Noodwet financieel verkeer*	

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
2. Instellen bankenmoratorium: invoering vergunningstelsel inzake het beschikken in contanten over schuldvorderingen; tot een te bepalen bedrag behoudt de rekeninghouder de vrije beschikking over de opeisbare tegoeden	2. Idem	2. Art. 4 idem*	2. Bij een plotselinge extreme vraag naar chartaal geld kan de liquiditeitspositie van banken in gevaar komen. Door de onderhavige maatregel wordt het verboden zonder vergunning contanten tot een hoger dan bij die maatregel bepaald bedrag per week of maand per rekeninghouder bij banken op te nemen. De Noodwet financieel verkeer kent niet de bevoegdheid van de minister van Financiën tot instelling van een <i>bank holiday</i> , het tijdelijk sluiten van banken. Hiervoor dient een beroep op ongeschreven staatsnoodrecht te worden gedaan.

Monetair beleid

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
Zie toelichting			Het monetair beleid in normale omstandigheden behoort tot het terrein van het Europese stelsel van centrale banken. De maatregelen hier opgenomen kunnen alleen in buitengewone omstandigheden worden getroffen.
1. Rentevaststelling	1. Minister Financiën	1. Art. 6 Noodwet financieel verkeer*	1. Teneinde oncontroleerbare rentestijging te vermijden in een periode waarin zich grote vraag naar liquiditeit voordoet, wordt aan DNB de bevoegdheid verleend om de hoogte van de rentevoet vast te stellen en door

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
			middel van een vergunningensysteem nadere voorschriften voor rentevergoedingen te geven.
2. In omloop brengen van noodgeld	2. Idem	2. Art. 7-10 idem*	Indien zich een tekort aan chartale geldmiddelen voordoet zal daarin kunnen worden voorzien door de uitgifte van additionele betaalmiddelen. Deze bepaling voorziet in de uitgifte van noodgeld ter vervanging van munten, niet van briefgeld. Briefgeld kan alleen met een beroep het ongeschreven staatsnoodrecht worden uitgegeven.
3. Bescherming geldcirculatie	3. Idem	3a. Art. 11 idem*	Deze bepaling heeft ten doel het behoud van muntgeld en het reguleren van (de uitgifte van) hulpgeld. Briefgeld valt hier niet onder.
3a. Invoering vergunningstelsel inzake <ul style="list-style-type: none"> - het bij wege van betaling overdragen of aannemen van geld of noodgeld anders dan tegen de nominale waarde daarvan - het aan hun bestemming onttrekken van geld of noodgeld - aanbieden of aannemen van hulpgeld 			
3b. Geven van nadere voorschriften		3b. Art. 12 idem*	

Kredieten, voorschotten aan de staat

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
1a. Kredieten, voorschotten aan de staat: in blanco	1a. Door DNB volgens regels van minister Financiën	1a. Art. 14 Noodwet financieel verkeer*	1a. DNB verleent aan de staat kredieten of voorschotten in blanco wanneer dit voor een tijdelijke versterking van 's Rijks schatkist noodzakelijk is.
1b. Aanvulling rijksbegrotingstekorten	1b. Minister Financiën	1b. Art. 8.1 Comptabiliteitswet 2016	<p>1b. Teneinde budgettaire problemen als een sterke stijging van bepaalde uitgaven-categorieën en een tekort aan middelen het hoofd te bieden, is afwijking van de Comptabiliteitswet mogelijk.</p> <p>In buitengewone omstandigheden zal niet alleen het lopende begrotingsproces doorgang moeten kunnen vinden, maar zullen ook op korte termijn aanpassingen en verschuivingen in de begroting en de bijhorende data moeten plaatsvinden om de financiering van buitengewone uitgaven mogelijk te maken en om te voorkomen dat na afloop van de crisis de financiële situatie uit de hand gelopen is. In die omstandigheden kan inachtneming van de normale procedures, met het daaraan verbonden overleg, onmogelijk dan wel te tijdrovend zijn.</p>

Girale betaling

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
Bepalen dat een schuldeiser girale betaling van een geldschuld niet kan uitsluiten	Minister Financiën	Art. 13 Noodwet financieel verkeer*	

Verzekeringen

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
<p>1. Verzekeringmoratorium Levensverzekeringsondernemingen, pensioen- en spaarfonds: Invoering vergunningstelsel inzake:</p> <ul style="list-style-type: none">- niet periodieke uitkeringen van levensverzekeringen of van zodanige uitkering door pensioen- of spaarfonds- beëindiging overeenkomst van levensverzekering door afkoop, daarop beleningen aan te gaan, daarin vervatte rechten over te dragen, of de daarin vervatte verplichting tot het doen	1. Minister Financiën	1. Art. 17-18 Noodwet financieel verkeer*	Het doel van de moratoire regeling is enerzijds de kaspositie van de levensverzekeraars en pensioen- en spaarfonds te beschermen en anderzijds het doen van periodieke uitkeringen zoveel als mogelijk is te waarborgen. Zij zullen immers geen rekening hebben gehouden met buitengewone omstandigheden.

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
van niet-periodieke uitkeringen om te zetten in de verplichting tot het doen van periodieke uitkeringen			
2. Korting op dekking terrorismerisico door verzekeringsondernemingen: Korting of niet-uitkering boven een te bepalen bedrag van levensverzekeringen, schadeverzekeringen, natura-uitvaartverzekeringen	2. Idem	2. Art. 18b-18d idem*	Het risico van terrorismeschade wordt als onverzekerbaar beschouwd. Indien de schade de dekkingscapaciteit van het NHT (de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V.) overschrijdt, wordt de draagkracht van het verzekeringsstelsel overschreden. Het opleggen van een korting of niet-uitkering boven een te bepalen bedrag tracht een goed functioneren van de verzekeringssector en de daarmee samenhangende stabiliteit van het financiële stelsel te waarborgen.
3. Bepalen dat oorlogrisico is meeverzekerd in levensverzekeringen, tevens van toepassing op aanspraken verbonden aan deelneming in een pensioen- of spaarfonds	3. Idem	3. Art. 19 idem*	De minister kan kortingen vaststellen ten aanzien van de verzekerde bedragen, met als doel het waarborgen van een goed functioneren van de verzekeringssector en de daarmee samenhangende stabiliteit van het financiële stelsel.
4. Voor de staat met Nederlandse verzekeraars herverzekeringsovereenkomsten aangaan tegen het gevaar van molest en tegen gewone transportgevaren inzake zeeschepen ,	4. Minister IenW en minister Financiën gezamenlijk	4. Zee- en Luchtvaart Verzekeringswet 1939	4. Dit is een rijkswet. Anders dan de oorspronkelijke considerans doet vermoeden, is dit geen noodwet. Toepassing van deze wet is aan de orde indien het niet mogelijk is om normale verzekeringen af te sluiten vanwege gevaar voor molest of omdat de commerciële

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
binnenvaartschepen, luchtvaartuigen, te transporteren zaken en belangen welke samenhangen met de exploitatie van schepen, luchtvaartuigen en het vervoer van zaken			molestverzekeringen zijn vervallen; de staat treedt dan zelf als verzekeraar op. Toepassing is beperkt, omdat de wet alleen betrekking heeft op schepen onder Nederlandse vlag en Nederlandse luchtvaartuigen.

Beleggingsinstellingen en effectenbeurzen

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
1. Moratorium beleggingsinstellingen: Invoering vergunningstelsel inzake het door een beheerder rechtstreeks of middellijk inkopen van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	1. Minister Financiën	1. Art. 18a Noodwet financieel verkeer*	
2. Effectenbeurzen: Regels inzake opening en sluiting, inzake te hanteren regels, toepassing daarvan en toezicht daarop	2. Idem	2. Art. 24a idem*	

Betaling schadeloosstellingen

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
Storten schadeloosstellingen op een geblokkeerde rekening, met invoering vergunningstelsel	Minister Financiën	Art. 25 Noodwet financieel verkeer*	In buitengewone omstandigheden kan de bevoegdheid tot vorderen worden gegeven aan het militaire of civiele gezag, op grond waarvan (on)roerende goederen gevorderd kunnen worden. De daarop volgende schadeloosstellingen kunnen een extra inflatoire werking hebben. Het reguleren van de betaling van schadeloosstellingen hebben ten doel de uitbetaling af te kunnen stemmen op de bestedingsmogelijkheden en de prioriteit die aan de vervanging van de goederen zal moeten worden toegekend.

Financieel verkeer met buitenland

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
1. Voorschriften t.a.v. Financiële betrekkingen buitenland	1. Minister Financiën	1. Art. 26 Noodwet financieel verkeer*	1. De minister kan een systeem van beperkte deviezenvergunningen invoeren, indien hij van mening is dat een omvangrijke afvloeiing van kapitaal naar het buitenland de Nederlandse reservepositie aanmerkelijk doet verminderen of dat zich een zodanige ontwikkeling dreigt voor te doen, dan wel dat een omvangrijke toevloeiing van kapitaal naar Nederland in ernstige mate het financieel-economisch beleid doorkruist of dat zich een zodanige ontwikkeling dreigt voor te doen.

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
2. Voorschriften t.a.v. het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ter uitvoering van een besluit ex Art. 66 EU-Werkingsverdrag (indien in uitzonderlijke omstandigheden het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ernstige moeilijkheden veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor de werking van de economische en monetaire unie)	2. Idem	2. Art. 4 Wet financiële betrekkingen buitenland 1994	2. De vrijwaringsbepaling van Art. 4 Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 verwijst nog naar Art. 73F EG-Verdrag (het latere Art. 59 EG-Verdrag, nu Art. 66 EU-Werkingsverdrag).

Vorderen goud en buitenlandse activa

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
Vorderen goud en buitenlandse activa	Minister Financiën	Art. 26 Noodwet financieel verkeer*	Voor toepassing van de Vorderingswet, zie het schema <i>Schaarste algemeen</i> .

Begroting

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
Afwijking Comptabiliteitswet 2016 en van wetten waarbij begrotingsfondsen worden ingesteld	Minister Financiën	Art. 8.1 Comptabiliteitswet 2016 (treedt in werking op 1 januari 2018)	In buitengewone omstandigheden zal niet alleen het lopende begrotingsproces doorgang moeten kunnen vinden, maar zullen ook op korte termijn aanpassingen en verschuivingen in de begroting en de bijhorende data moeten plaatsvinden om de financiering van buitengewone uitgaven mogelijk te maken en om te voorkomen dat na afloop van de crisis de financiële situatie uit de hand gelopen is. In die omstandigheden kan inachtneming van de normale procedures, met het daaraan verbonden overleg, onmogelijk dan wel te tijdrovend zijn.

Rijksheren

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
Vertegenwoordiging minister in regionaal beleidsteam; Uitoefenen van noodbevoegdheden namens de minister krachtens:			Rijksheren zijn vertegenwoordigers van de minister in de regio. Aanwijzing vindt plaats in de preparatiefase. Art. 34 Noodwet financieel verkeer bevat nog het verouderde isolatiecriterium i.t.t. Het gemoderniseerde Art. 16 Prijzenoodwet. Aanwijzing o.g.v. Art. 34 Noodwet financieel verkeer heeft niet plaatsgevonden. In het Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving, aangewezen zijn de voorzitters van de managementteams van de belastingdienst/douane.

Maatregel	Instantie	Wettelijke basis	Toelichting
A. Noodwet financieel verkeer		A. Art. 34 Noodwet financieel verkeer	
	A1.Aanwijzing: regering, bij AMvB		
	A2.Optreden: isolatie		
B. Vorderingswet, Algemene Douanewet		B. Art. 16 Prijzenoodwet; Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving	
	B1.Aanwijzing: regering, bij AMvB		
	B2.Optreden: krachtens algemeen mandaat of mandaat voor een bepaald geval door minister Financiën		

*) Inwerkingstelling bij koninklijk besluit, hetzij separaat, hetzij nadat de beperkte of algemene noodtoestand is afgekondigd (Coördinatiewet uitzonderingstoestanden), tenzij urgentie onverwijld inwerkingstelling noodzakelijk maakt (dan: o.g.v. ongeschreven recht).

Art. 39 Noodwet financieel verkeer is abusievelijk niet aangepast bij wijziging van deze wet in 1997, zodat de noodbepalingen zowel in werking moeten treden (Art. 39) als in werking moeten worden gesteld (Art. 2).

NB. De financiële sector is een sector die valt onder alertering terrorismebestrijding (atb). De bijlage bij het Besluit van 14 december 2005 houdende tijdelijke herindeling van ministeriële taken in geval van een terroristische dreiging met een urgent karakter (Stb. 2005, 662) bevat echter geen verwijzing naar wetten die betrekking hebben op deze sector.

Colofon

Samenstelling

Samantha Daniels
Merijn ten Dam

Intellectueel eigendom

Provincie Noord-Holland

Vormgeving

Instituut Fysieke Veiligheid (IFV)

Deze uitgave is te downloaden op www.kennisdocumenten.nl

Om de publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@ifv.nl, onder vermelding van 'Bestuurlijke netwerkkaarten BES').

2e druk, februari 2021

© Instituut Fysieke Veiligheid / Provincie Noord-Holland

Alle rechten voorbehouden. Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan, mits deze uitgave als bron wordt vermeld. Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade, die zou kunnen voortvloeien uit enige fout of onzorgvuldigheid, die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Instituut Fysieke Veiligheid
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
T 026 355 24 00
www.ifv.nl
info@ifv.nl

Instituut Fysieke Veiligheid

Iedere dag werken zo'n 300 professionals bij het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) aan de kwaliteit en de organisatie van crisisbeheersing en brandweezorg in ons land. Zij dragen eraan bij dat hulpverleners en bestuurders hun werk op een professionele en veilige manier kunnen doen. Het IFV is het publiek kennisinstituut dat veiligheidsregio's, Rijksoverheid en crisispartners onderling verbindt en versterkt met onderzoek, onderwijs, ondersteuning en informatie. Want met elkaar staan we voor de veiligheid van iedere burger in Nederland.

Instituut Fysieke Veiligheid
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
026 355 24 00
www.ifv.nl

